

Gildebrief



Het Gilde van Vrijwillige Molenaars



31e jaargang no. 2 juni 2012

COLOFON

Gildebrief

De Gildebrief is het verenigingsblad van het Gilde van Vrijwillige Molenaars (GVM) en verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 2300 stuks in de maanden maart, juni, september en december. De verantwoordelijkheid voor de inhoud van artikelen berust bij de auteur. De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor het geheel van het blad. Het bestuur is verantwoordelijk voor zaken die duidelijk een Verenigingskarakter hebben.

Abonnement niet leden

Niet leden van het Gilde kunnen zich abonneren op de Gildebrief door donateur van het Gilde te worden voor het minimale bedrag van 15 Euro.

Advertenties

Voor bedrijven of instellingen die gelieerd zijn aan 'de molenwereld' bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Informatie is verkrijgbaar bij de penningmeester en de redactie.

Bestuur van het GVM

Voorzitter: T.V. (Theun) Vellinga,
Venkel 21, 8252 CH Dronten, tel. 0321-317465
voorzitter@vrijwilligemolenaars.nl

Secretaris: Bas de Deugd
Dirk Karstraat 47, 4143 AX Leerdam, tel.0345-630112
secretaris@vrijwilligemolenaars.nl

Penningmeester:

Reinier den Uijl
Kasteel Hasselholtsstraat 1, 6043 XG Roermond.
Tel.0475-326112
penningmeester@vrijwilligemolenaars.nl

Afdelingscoördinator: Ingrid Friesema
Rhodosdreef 86, 3562TH, Utrecht, tel 030 2619928
afdelingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl
Contacten afdelingen, regio en bliksemafleider.

Coördinator opleidingen: Jop Kluis (tevens vicevoorzitter)
Dorpsstraat 55, 1431 CB Aalsmeer. Tel 0297-344297
opleidingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

Biotoopaangelegenheden

Jan Chris Wagenaar
Beijumerweg 1048, 9731 CX Groningen. Tel. 0505490888
biotoop@vrijwilligemolenaars.nl

Ledenadministratie en website:

Fr. (Frans) Tullemans,
Vasco da Gamastraat 4,5665 GL Geldrop,
tel. 040-2863023
ledenadministratie@Vrijwilligemolenaars.nl
webmaster@Vrijwilligemolenaars.nl

Coördinator Examens

P.J.M. (John) Houben
Korhoenderveld 89,5431 HC Cuijk. Tel. 0485 320994

Coördinator Arbo en Veiligheid

G. (Gerrit) Duinker
Tolhuislaan 25, 3862 WK Nijkerk. Tel 033 2451060
arbo@Vrijwilligemolenaars.nl

Bliksemafleidercontrole

Coördinator L.J. (Leo) Tiggelman,
Ivius 7, 3962 KD Wijk bij Duurstede, tel. 06-22004848,
b.g.g. 0343-575684
bliksemafleidercontrole@vrijwilligemolenaars.nl

Gildeverzendingen

H.P.A. (Hub) van Erve,
Hoevense Kanaaldijk 9, 5018 EA Tilburg, tel. 013-5362100
verzendingen@Vrijwilligemolenaars.nl

Vertrouwenspersoon

H.P.A. van Erve (zie Gildeverzendingen)
A. (Ada) Meurs Telemanstraat 60,8031 KL Zwolle,
038 4225533

Steunpunt Molenbiotoop

De Hollandsche Molen, Mark Ravensloot
(email adres DHM@molens.nl),
Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam, tel 020-6238703

Gildeverzekeringen en rekeningnummers

Contributie GVM: 19.85.42.895
Verzekeringen GVM: 19.85.48.427
Gildeverzendingen: 19.85.58.570



4



8



10



20

In dit nummer:

juni 2012

De Kam	3
Vernuft en volharding	4
Behoud door gebruik	6
Kepelse Molen	8
Brand in Burum	10
Column	13
Bomen weg	14
Vangstok	16
Veiligheid	18
Puntkomma	19
Lesbrief ervaringen	20
Verslag Jaarvergadering	22
In memoriam Paul Bouters	26
Verenigingsnieuws	28

Voorpagina: Windlust Burum voor de brand (Foto Gerben Wijnja).

Achterkant: Collage Windlust brandt

Redactie Gildebrief

H.P. (Huub) van Est (eindredactie)
Zenegroen 302, 8935 KP Leeuwarden
tel. 058-2890704, redactie@vrijwilligemolenaars.nl

Redactie en medewerkers

Huub van Est
Jan Jansen
Joos Lensink
Jo Meessen
Barend Zinkweg

Vormgeving

Studio De Bunschoter (Henk van der Schuur)
Druk
Drukkerij de Bunschoter, www.bunschoter.nl

Kopij en mededelingen

De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst en beoordeelt deze op plaatsbaarheid in haar geheel, gedeeltelijk of in gewijzigde vorm, zulks in overleg met de auteur.

Kopij voor het **septembernummer** van 2012 moet in het bezit zijn van de redactie **voor 8 augustus**. Voor een latere aanlevering dient men te overleggen met de redactie. Teksten (al dan niet met foto's) kunnen worden aangeleverd per email. Bij voorkeur in Word op emailadres redactie@vrijwilligemolenaars.nl.

Neem voor het meezenden van foto's even contact op met de eindredacteur.

©2012 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevens-verwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

EHBM: Eerste Hulp Bij Molens

Een van de dingen die telkens weer opvallen als je de artikelen in de Gildebrief leest is dat het altijd de molenaars die reageren op zaken die de molen betreffen. Ook in deze Gildebrief valt dat weer op. Zij trekken aan de bel als het gaat om de biotoop, zoals bij de Schelvenaer. Zij nemen het voortouw als het gaat om het behoud van een stukje molen-geschiedenis (Kepelse molen) of zetten zich in voor het behoud door gebruik.

Maar ook in praktische zin attenderen ze op zaken die de molen betreffende. Het artikel over de vangstok en aansprakelijkheid zijn daarvan voorbeelden.

Ook de teloorgang door brand van de Windlust in Burum spreekt in dit verband boekdelen.

Het was molenaar Ruud Bax in Zuid Holland die een landelijke inzamelingsactie voor de wederopbouw van deze unieke molen in Friesland. Een initiatief dat veel weerklank vond bij andere molenaars die ook acties hebben opgezet. Het zijn telkens weer de molenaars die als eerste te hulp schieten bij problemen op molens en in de molenwereld. Je zou al deze vrijwilligers met hun ervaring eigenlijk kunnen vergelijken met EHBO medewerkers: maar dan voor molens.

Redactie



Duckmills

Op de terugweg van de jaarvergadering kocht en las ik een special van DD (Donald Duck) over Zuid Holland. Natuurlijk waren de molentjes van Kinderdijk te zien. Maar ook het verhaal over het Torentje in Den Haag was leuk. Daags erna was het kabinet demissionair! Ook in de Friese DD die ik daarvoor al had gelezen ontbrak de molen niet. DD was ingevlogen en kwam in de Friese kaashandel terecht. Kaas verkopend troffen we DD aan in de buurt van een molen langs de Alvestêdetocht om tsjies te verkopen. Natuurlijk kwamen de ridders dankzij de tsjies goed aan op de Bonkevaart.

Huub van Est



De Kam

Jarig

Het Gilde bestaat 40 jaar. Dat is een belangrijke mijlpaal. In een speciaal jubileumnummer gaan we nog terugkijken op die periode en willen we ook naar de toekomst kijken.

Wat begon met een aantal "jongens" die met molens wilden draaien, is uitgegroeid tot een belangrijke groep vrijwillige molenaars, die op nationale molendag 2012 meer dan 900 molens lieten draaien! Ik durf wel te stellen dat de grote aandacht voor molens zeker ook te danken is aan de vrijwillige molenaars. Het is voor ons allemaal een hobby waar we veel plezier aan beleven en tegelijk leveren we een bijdrage aan het behoud van cultureel erfgoed. Een win-win situatie zoals dat tegenwoordig heet.

Tegelijk moeten we bedenken dat we dat niet alleen hebben gedaan. De "strijd" voor molenbehoud is ook gevoerd door de vele verenigingen en stichtingen, groot en klein, vaak met brede steun vanuit de lokale bevolking.

We mogen terugkijken op een succesvolle periode. Van een tijdperk met het verdwijnen van molens en molenaars naar nu, met bijna 1200 molens in Nederland en minstens zoveel molenaars.

Nu komt het aan op behoud van dat waardevolle molenbestand en het voorkomen dat de biotoop ervan slechter wordt. Dat is vaak niet zo sexy als het herstellen van afgetakelde molens, het vereist doorzettingsvermogen.

We hebben als Gilde daarin een belangrijke rol. Ik zie daar verschillende taken: a) het Gilde moet zich op tijd verjongen om ook op de langere termijn de molens draaiende te houden; b) het Gilde bouwt de kwaliteit van de opleiding verder uit, met een formele status; c) de molenaar versterkt zijn/haar rol als gastheer/gastvrouw; en d) het Gilde zet actief in op een verdergaande samenwerking in de molenwereld. Dat zijn volgens mij de belangrijkste bouwstenen voor de meerjarenvisie die we in het komende jaar gaan uitwerken.

Ik hoop dat jullie als molenaars nog lange tijd met plezier op de molens blijven draaien en blijven bijdragen aan het behoud van de molens in Nederland.

Theun Vellinga
Voorzitter

Gilde ontvangt voor 2e keer de prijs voor Vernuft en Volharding



Voor het Gilde was de jaarvergadering van De Hollandsche Molen een gedenkwaardige dag. Het Gilde ontving 40 jaar geleden als eerste de prijs voor Vernuft en Volharding. Nu 40 jaar later ontving het de prijs opnieuw. Nu uit handen van Maurits Pigeaud, de kleinzoon van de man die de prijs instelde.

Titanic

Pigeaud begon zijn toespraak, die hij ruim illustreerde met beelden, met een verwijzing naar het Titanic museum dat in april in Belfast zijn deuren heeft geopend en voor Ierland moet worden wat de Eiffeltoren voor Frankrijk is. "Het zou toch mooi zijn als elk weekeinde 1500 vrijwilligers de machtige stoommachines zouden opstarten zodat 3000 bezoekers een rondje op zee konden meevaren".

Nationale trots

In Nederland geen Titanic of Eiffeltoren, maar molens als nationale trots. Dank zij "WEL 1500 vrijwilligers die elke weekeinde onze trots laten draaien". Zoals hij het uitdrukte: "De vrijwilligers van het Gilde van Vrijwillige molenaars zorgen er voor dat onze molens geen statisch symbool zijn maar levende werktuigen waar veel meer te zien is dan alleen geschiedenis. Onze draaiende molens zorgen voor behoud van cultureel erfgoed, zoals bijvoorbeeld het molenaarsvak, en zijn tegelijk een bindend element in de huidige samenleving. Draaiende molens hebben een symboolfunctie en zijn deel van onze nationale identiteit. In Nederland kunnen elk weekeinde duizenden bezoekers onze nationale trots in bedrijf zien". En dat begint al op Schiphol als men Nederland binnenkomt.

Draaiend houden

Hij herinnerde eraan dat als molens niet meer zouden draaien ze snel verkommen en ze alleen nog in musea te zien zullen zijn en niet meer als erfgoed van de Nederlandse samenleving. Dat was de reden dat zijn grootvader meer dan 40 jaar geleden, nog voordat het Gilde bestond de molens probeerde draaiend te houden door ze in te zetten voor elektriciteitsopwekking. Dat probeerde hij met molen de Kraai in Westbroek en de Traanroeier op Texel. Maar het bleek toen technisch en financieel niet haalbaar. Dat was de reden voor hem om de Stichting Elektriciteitsopwekking om te zetten in het Molengiftenfonds voor Vernuft en Volharding.

Eerste uitreiking aan Gilde

Omdat het Gilde een veelbelovende andere manier had gevonden om molens draaiend te houden kreeg het daarom de allereerste prijs van het Molenfonds. De eerste oorkonde werd in 1973 uitgereikt in aanwezigheid van Koningin Juliana en Minister Vonhof. De heer de Koning van De Hollandsche Molen had de eer een en ander toe te lichten.

Het Gilde bleek succesvol Prins Claus reikte het diploma uit in Woerden aan de 1000e geslaagde vrijwillig molenaar en in 2009 had Minister Plasterk de eer de 1500e geslaagde het getuigschrift uit te reiken in Serooskerke.

Veertig jaar later

Ook nu is het Gilde nog steeds met Vernuft en Volharding bezig de opleiding aan te passen aan de eisen der tijd. Zo heeft men in 2009 een start gemaakt met het nieuwe examen en de exameneisen en is begin dit jaar een start gemaakt met lesbrieven ter ondersteuning van instructeurs en molenaars in opleiding.

"Het is mij daarom een eer na 40 jaar nogmaals de oorkonde en gift te mogen uitreiken voor al het harde werk, waardoor Nederland trots kan zijn op onze prachtige draaiende molens".

En met deze woorden aan het slot ging de heer Pigeaud over tot het overhandigen van de oorkonde.

hve

Foto's ontleent aan powerpointpresentatie Maurits Pigeaud.



Behoud door gebruik

Zonder gebruik geen behoud



Sinds het verschijnen van de Nota “Een toekomst voor molens” van het RCE zijn er molenaars en moleneigenaren die zich zorgen maken over het behoud. Hieronder een pleidooi voor behoud door gebruik van een ervaringsdeskundige aan de hand van voorbeelden.

De Rietvink

Het is 2005. Poldermolen de Rietvink staat er desolaat bij. Sinds 1964 geen rondje meer gedraaid, volledig in het groen, de kruiliër er letterlijk afgerot, wieden breken bijna af, etc. De eigenaar gebruikt de molen - die eigenlijk alleen nog maar een stomp is...- als recreatiewoning. Hij wil er nu van af; heeft geen cent over voor onderhoud. Er melden zich een aantal potentiële kopers. Er komen o.a. plannen voor de molen als "honey-moon suite". Dan moet er nog het e.e.a. aan "vertimmerd" worden, maar dat vindt de eigenaar geen bezwaar. "Het beste wat me kan overkomen is als die molen een keer in de fik vliegt" voegt hij er aan toe; ondanks jaren zonder bliksembeveiliging heeft hij dat geluk echter niet.... Wat er van De Rietvink terecht zou zijn gekomen als er niet gerestaureerd en - vooral - weer in gebruik genomen was geworden, laat zich gemakkelijk raden. Nu maakt De Rietvink voor het Wetterskip, komen ruim 4000 bezoekers de molen bezichtigen en zorgt de theetuin voor het onderhoudsbudget. Kortom: de molen is weer volop in gebruik en is daardoor behouden!

Oude bedrijfsvaartuigen

Een ander voorbeeld uit een ander heel vergelijkbaar wereldje. Als voorzitter van de LVBHB (Landelijke Vereniging tot Behoud van het Historisch Bedrijfsvaartuig) - 1600 leden, 1200 schepen (tjalken, skutsjes, klippers, aken, luxe motoren, etc) : de grootste histori-

sche vloot ter wereld - gaat het behoud van onze voormalige bedrijfsvaartuigen mij zeer aan het hart. Waarom zijn er in Nederland - in tegenstelling tot ons omringende landen - nog relatief vele historische bedrijfsvaartuigen?? Door het gebruik!

Historische bedrijfsvaartuigen zijn behouden t.b.v. de chartervaart (de "Bruine Vloot"), als wedstrijdschip (o.a. de skutsjes) en - vooral = als woon/recreatieschip. Zonder gebruik is er vrijwel geen voormalig bedrijfsvaartuig meer te vinden: ze gaan naar de sloop, onder een ark of naar het buitenland.

De historische schepen worden - net als molens - ook gerestaureerd. Uiteraard geldt ook hier dat voorafgaand aan restauratie gedegen historisch onderzoek wordt verricht en dat zoveel mogelijk originele delen behouden blijven.

De LVBHB stimuleert het gebruik op vele manieren. Markant is een jaarlijkse reünie waar zo'n 200 schepen bijeenkomen. Vorig jaar was die vloot in IJlst/Sneek/Leeuwarden. Er wordt gevaren en als het even kan gezeild. Uit eigen ervaring weet ik welke kick het geeft om met je "huis" te zeilen en natuurlijk zorg je er dan voor dat lieren, tuigage etc. in orde zijn: behoud door gebruik!

Windmotor Groote Veenpolder (12 m roos)
Ook voor deze windmotor hebben verscheidene andere mensen al plannen gemaakt. De

stomp zou geschikt gemaakt kunnen worden als "trekkershut" met bijbehorend "terras" boven de vijzelbak. Of misschien als "landmark" met een permanent kunstwerk?? Onze bedoeling is om de windmotor (primair) weer te laten malen EN er elektriciteit mee op te wekken! En dat uiteraard met volledig behoud cq herstel van de originele uitstraling. Uitdagend? Zeker, en dat alleen al zorgt voor de nodige energie om er mee aan de slag te gaan. Wat zou het toch mooi zijn als die windmotor er voor gaat zorgen dat we een "negatieve CO2-footprint" krijgen; duurzamer kan toch niet? Ook hier geldt: intensief gebruik leidt tot duurzaam behoud. En ook weer hier met zo veel als mogelijk (her)-gebruik van originele onderdelen: de bladen van de Windmotor Molkwar zijn uit de afvalbak gevist en worden gerestaureerd tbv deze windmotor.....

Schepen moeten varen en - als het even kan - zeilen; molens moeten malen. Alleen gebruik leidt tot behoud!

Rolf van der Mark

Het bovenstaande artikel is ontleend aan de "Utskoat", het kwartaal blad van de Fryske mole en het Gild Fryske Mounders

Ijspret voor de vijzel van de Rietvink



De Kepelse meule

Op zondagmiddag 22 april 2012 werd de Kapelse Molen, in het dialect de "Kepelse Meule", in Roermond geopend. Hier ging het niet om het lichten van een vang maar om een bijzondere opening van een industrieelarcheologisch monument. Een drijvende kracht achter het project was vrijwillig molenaar Wim Bonghaerts.



Grondzeiler

Nadat de molen van Leonard Janssen in het Vrijveld in Roermond op de grens met Maasniel in 1880 was afgebrand liet hij nabij de Galgenberg een nieuwe molen bouwen, die in 1882 in gebruik werd genomen.

De molen wisselde een paar keer van eigenaar en kwam in 1888 in handen van Theodorus van Grootel molenaar in Beugen (NB) In 1885 was de molen enigszins verhoogd en



kreeg zo zijn zeer bijzondere vorm. Door de cilindrische verhoging van de grondzeiler kon gebruik worden gemaakt van de oude kap en door het aanbrengen van een belt ook van het kruierwerk.

De Coöperatief

Een nieuwe tijd brak aan. Voor het plaatsen van een petroleummotor in het pakhuis bij de molen werd in 1896 een Hinderwetvergunning aangevraagd. Tussen 1907 en 1925 volgden vergunningen voor de benzinemotor, de zuiggasmotor en de elektrische motor.

De molen was in 1918 verkocht aan de Vereniging Coöperatieve Maalderij Ons Belang. Als molenaar werd Jacob Bosmans aangesteld. Nadat de molen in 1929 een roede had verloren maalde Bosmans nog enige tijd met één roede. Maar de tijd voor de wind als energiebron was voorbij.

Elektrische maalderij

Nadat in 1931 een hinderwetvergunning was afgegeven voor een elektrische maalderij werden in het bovenste gedeelte van de molenromp silo's voor graanopslag geplaatst en verdween de maalderij in het pakhuis. De silo's werden door een elevator met kleine schepjes gevuld. Er onder werd op de begane grond gemalen met een koppel 17er blauwe Duitse steen en een koppel 17er kunststenen gemalen.

Op de eerste verdieping was een mengmachine voor de granen, een hoekbreker voor het grof breken en een trieur om het graan expedite klaar te maken. Op de tweede verdieping werd het graan door een aspirateur gereinigd. In 1947 werd Jacob Bosmans eigenaar van De Coöperatief.

Hamermolen

Rond 1950 deed overal de elektrische hamer-

molen zijn intrede. Dat was het einde van het ambachtelijk malen. Steeds meer werd het meel ook fabrieksmatig geproduceerd. In De Coöperatief bleef naast de hamermolen de elektrische maalderij met de Duitse blauwe stenen gebruiken voor boekweit en tarwe. In 1960 werd in het molenaarshuis een winkel gevestigd voor diervoeders en dergelijke. In 1985 kwam het definitieve einde van de maalderij. Het definitieve einde vond plaats in 1991 toen ook het reinigen van granen werd gestopt.

Behoud en restauratie

Om de molen te behouden werd de molen gekocht door de gemeente Roermond. In 2001 werd de molen en het naastgelegen pakhuis aangewezen als rijksmonument. Door de samenwerking van Rijk, provincie en gemeente kon in 2010 worden begonnen met de restauratie.

Daarbij is er voor gekozen te restaureren naar de aangetroffen situatie, waarbij men door de nog aanwezige machines een doorkijk krijgt van de ontwikkeling van 100 jaar maalbedrijf. Ook past de molen in de omgeving met ander cultureel erfgoed, zoals de Galgenberg, Kapel Onze Lieve Vrouw in 't Zand, het Aad Kerkhof en het Kruiswegpark.



Vrijwilliger Wim Bongaerts

Wim is geboren in de wijk Kapel in 't Zand en heeft dus van nabij een stukje van de geschiedenis van de Kepelse Meule meegemaakt. Hij is terechtgekomen in het molenwereldje door een familiewandeling, waarbij ze langs de Leumolen kwamen waar de grootvader van zijn vrouw molenaar was geweest. De aanwezige molenaar antwoorde op de vraag of er veel belangstelling was voor het beroep van vrijwillig molenaar: "dat het Gilde nog altijd mensen kan gebruiken". Omdat hij en zijn zwagers net in de VUT zaten werd er meteen naar hen gewezen met de opmerking "die hebben veel tijd". Samen met een zwager zijn ze aan de opleiding begonnen. Inmiddels wat jaren later is hij helemaal molenactief. Hij leidt rond op de Leumolen en vanaf nu dus ook op de Kepelse Meule. Hij

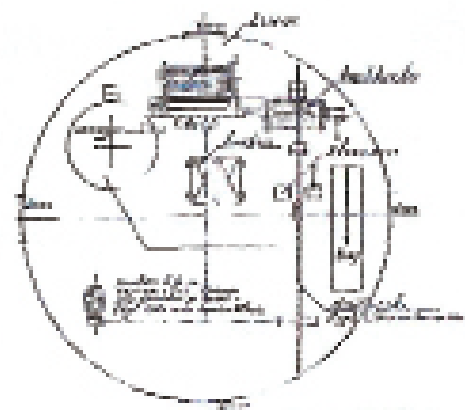
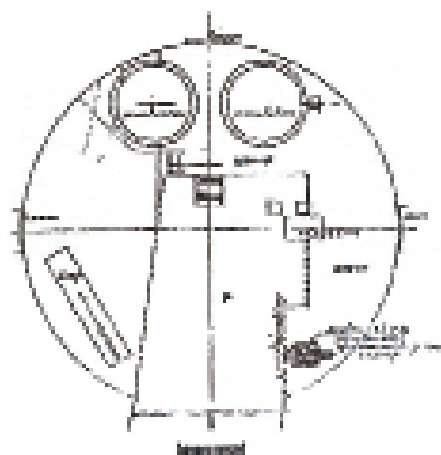
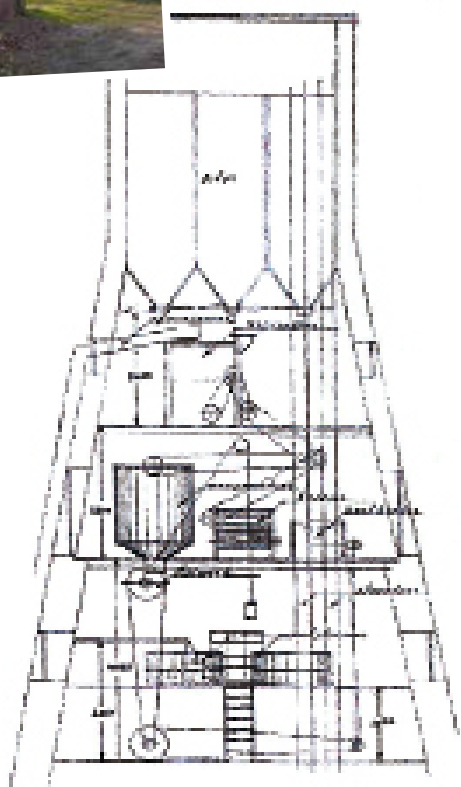
verricht als vrijwilliger ook nog werkzaamheden in het kader van de digitalisering van het Limburgse molenarchief in Roermond en het oude Kerkhof in de historische Kapelse Wijk.

Na de openingsbijeenkomst werd door een belangstellende spontaan geïnformeerd naar de opleiding.

Reinier den Uijl

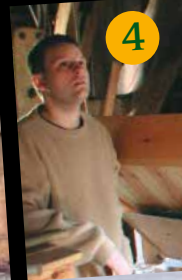
Huib van Est

Met dank aan Wim Bongaerts voor zijn informatie. Foto's zijn ontleend aan diens informatie. Meer informatie: www.kepelsemeule.site11.com



Unieke molen in Burum afgebrand

Weinig molenliefhebbers en geïnteresseerden in molens zal afbranden van molen De Windlust zijn ontgaan. Het was groot nieuws in de media. Maar de molen was ook vanuit de optiek van historisch erfgoed een bijzondere molen. Door de molenaars die er maalden werd het ervaren als een verlies van een dierbaar familielid.



*Windlust Burum
Help deze molen uit de brand*

De brand

De ondergang van een van Friesland's mooiste molens duurde op eerste paasdag maar een half uur. De brandweer uit de omringende gemeenten kwamen te laat en konden na het instorten van de molen alleen nog met nablussen de restanten enigszins redden.

Koren- en pelmolen De Windlust werd het slachtoffer van roekeloos gedrag. Dorpsjeugd had uit een container bij de kerk oude bijbels en psalmboeken meegenomen. Bij de molen werden die in brand gestoken, waarbij het droge hout van de onderbouw vlam vatte. Langs het riet vloog het vuur omhoog, zette

de boel in lichterlaaie en was er geen redden meer aan.

Trots van het dorp

Het dorp Burum is in de vroege middeleeuwen ontstaan op een kwelderwal. Het is bekend vanwege zijn "oren", de telecommunicatieschotels in het wijde landschap. De molen is prominent aanwezig in het dorpsilhouet en stak midden in het dorp boven zijn omgeving uit. Het was een baken in het dorp en maakte deel uit van de dorpsgemeenschap. Een werkend instrument waarop met veel plezier door een aantal molenaars werd gemalen.

Voor molenaar Hiemstra was de brand een schok. "De molen is er niet meer. Je kunt hem wel weer opbouwen, maar de sfeer, de authentieke kenmerken, alles is weg" liet hij daags na de brand in het Fries weten. "Een schande voor Burum" viel er rond de restanten te horen. De filmpjes die zich razendsnel verspreid hebben "doen pijn aan het molenaarshart" was de reactie van molenaarsgezel Christiaan. Een nachtmerrie die geen enkele molenaar wil meemaken.

Geschiedenis

Met veel liefde oefenden de molenaars op de molen hun vak uit en koesterden ze de molen. Zich bewust van dit pronkjuweel met een lange geschiedenis en een grote bouwhistorische betekenis.

In 1785 brandde de voorganger van de Windlust af. Op 7 februari 1711 waren Cornelis Jeens en Sijtske Halbes eigenaren van "een voortreffelijke weit- ofte roggemolen" waar ook een bakkerij bij hoorde. Ook de geschie-

historische betekenis van de molen niet heeft aangetast, zodat de biografie van de molen niet is verdwenen.

De molen is een stellingmolen met achtkante bovenkruier en een gepotdekselde onderbouw. Overal in de molen treft men aanwijzingen hoe in de loop van zijn geschiedenis er bouwkundige aanpassingen hebben plaatsgevonden. Soms werden daarbij inscripties en gebruikssporen doorbroken. Ook van het hergebruik van materialen bij herstelwerk, met name hout, komt men in de molen vele voorbeelden tegen met vaak delen van inscripties.

Dit alles om het gewenste pel- en maalproces, het gaande werk, te kunnen blijven dienen. Uit historische aanwijzingen in de molen kan worden afgeleid dat de molen in 1787 is gebouwd als pelmolen. Helaas kan het niet meer worden uitgezocht aan de hand van de onderdelen, hoewel een aantal dingen duidelijk in die richting wezen.

metalen graan en/of meeltransportbuizen. Restanten van dit veranderingsproces zijn terug te vinden door aanwezigheid van schakelaars en installaties. Ook deze zaken zijn terug te vinden in het veranderingsproces dat de molen onderging.

Niet in zak en as

Ook al is het niet mogelijk om het verloren gegane historische archief dat de molen was te herstellen zal men de nog aanwezige kennis in de restanten kunnen benutten voor de wederopbouw van de molen. Niet alleen vanwege de cultuurhistorische waarde en betekenis. Maar ook vanuit het oogpunt van de historische betekenis de dorpsgemeenschap. Een industrie (koren) molen is zelden alleen een productiefactor, maar ook een sociale factor voor de directe (dorps) omgeving leert de ervaring. Vanuit deze twee perspectieven verdient de Windlust zijn wederopbouw.



denis van de opvolgende eigenaren is bekend en beschreven.

Twee jaar later, in 1787, werd de Windlust gebouwd en was tot ver na WO II in bedrijf. Ook van deze molen is de geschiedenis van de opeenvolgende eigenaren en de molen bekend.

Bouwhistorische betekenis

Door de goede zorg door de eeuwen heen vond pas in 1999 -2000 een restauratie plaats die gelukkig de cultuur-

Technologische ontwikkelingen

Aan het eind van de 19e eeuw kwam, onder invloed van maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, de ontwikkeling van met name de industriemolen in een stroomversnelling.

Ook de Windlust onderging deze invloed. De molen kreeg aan het begin van de vorige eeuw een Engels kruierwerk en een stroomlijn Dekkersysteem met zelfwichting. Met op de neuzen van de Dekkerwieken Nederlandse vlaggen. Elektrisch aangedreven elevator en tweede luiwerk vereenvoudigden het productieproces. Ook ging men gebruik maken van

Toelichting bij de foto's

1. DeWindlust
2. De brand
3. Museumzolder
4. Molenaars windlust
5. Bijzondere constructie
6. Greate Ear
7. Kijkje in de kap

Weer draaien in 2013

De molen is verzekerd voor een miljoen. Maar dat zal niet genoeg zijn voor wederopbouw op een historisch verantwoorde wijze. Een molendeskundige is optimistisch wat betreft het hergebruik van nog niet volledig teniet gegane onderdelen en restanten. Dit zal bepalend zijn voor het behoud van de erfgoed status die wordt vastgesteld door het RCE. Volgens hem zou de molen in 2013 weer kunnen malen. Veel nog aanwezige onderdelen kunnen bijdragen aan een molen met veel kenmerken van zijn geschiedenis. Met het oog daarop zijn ook de vele onderdelen opgeslagen.

Acties

De publiciteit in de media leidde onmiddellijk

tot acties voor herstel en behoud van erfgoed in de molenwereld. Ruud Bax uit Zuid Holland nam een initiatief voor het inzamelen van geld als aanvulling op het verzekeringsbedrag. Zijn actie werd overgenomen door De Hollandsche Molen met een gironummer. Wat hem niet belette ook op de jaarvergadering van het Gilde in te zamelen en zijn actie te promoten. Maar ook andere molenaars en instellingen ontplooiden initiatieven om gelden bijeen te brengen. Op hun molen of anderszins. Zoals bv molen De Puollen in het Friese Dronrijp deed door tegeltjes op hun wiekzeilen te verkopen. Wat ook nog een gift uit onverwachte hoek opleverde van 8000 Euro.

Dit artikel is behalve op eigen informatie gebaseerd op informatie die is ontleend aan informatie uit het Friese molenblad De Utskoat. Nrs. 118 (Jacob Nauta), 120 (Frank Terpstra) en de laatst verschenen Utskoat. Met dank aan Gerben Wijnja voor zijn medewerking en foto's.

hve.



Actie voor Windlust op molen de Puollen in Dronryp

Klapwieken

Rugzakmolentje

Een molentje van 4,5 kilo dat in een rugzak past. Wie verzint zo iets? Dat waren onderzoekers die dat op verzoek van het Amerikaanse leger deden. Het molentje heeft een tweebladige schroef met een diameter van 1,85 en een mast van 4,6 meter. Hij wordt vastgezet met kabels en piketten van aluminium.

Bij een windsnelheid van 56 km/uur levert het molentje een vermogen van 800 watt. Genoeg voor de batterijen van communicatieapparatuur op plekken waar je anders niet kunt komen.

www.adamworksinc.com



Solidariteit voor De David

Solidariteit is een woord dat zelf erfgoed is geworden merkt Roeli Broekhuis op in haar column in de Erfgoedloper van het Groninger Museumhuis Molenhuis. Dat schoot haar te binnen toen ze hoorde over de inzamelingsacties in het hele land voor de afgebrande pelmolen in Burum.

Solidariteit werkt als er sprake is van grote betrokkenheid stelt ze vast. In Groningen is dat De David die als een van de weinige overgebleven kleine molentjes past in de geschiedenis van het molenerfgoed.

Er is inmiddels een Stichting opgericht met een bestuur en een comité van aanbeveling met daarin de burgemeesters van de gemeenten waar De David heeft gestaan en de hoogleraar/oud-wethouder van Warffum waar De David straks zijn plek zal krijgen. En er wordt hard gewerkt om het geld voor opbouw en restauratie bij elkaar te krijgen. Naast activiteiten als een benefietconcert kan men bv voor een klein bedrag een stellingplank adopteren of voor 3000 Euro een hele kap.

Er wordt vanwege de historische betekenis gewerkt aan de plaatsing van De David op de monumentenlijst. Dat zou ook een geweldige steun in de rug zijn voor het werven van fondsen bij instellingen die zich met culturele goede doelen bezig houden.

Bij De David gaat het tenslotte niet om een getal met zes nullen, maar eerder om vier nullen of hooguit net vijf.

Niet veel voor een uniek stukje molenerfgoed.

Voor meer informatie kan men de website www.molendedavid.nl raadplegen.

(hve)



B. VAN DE VOORT

Buienradar

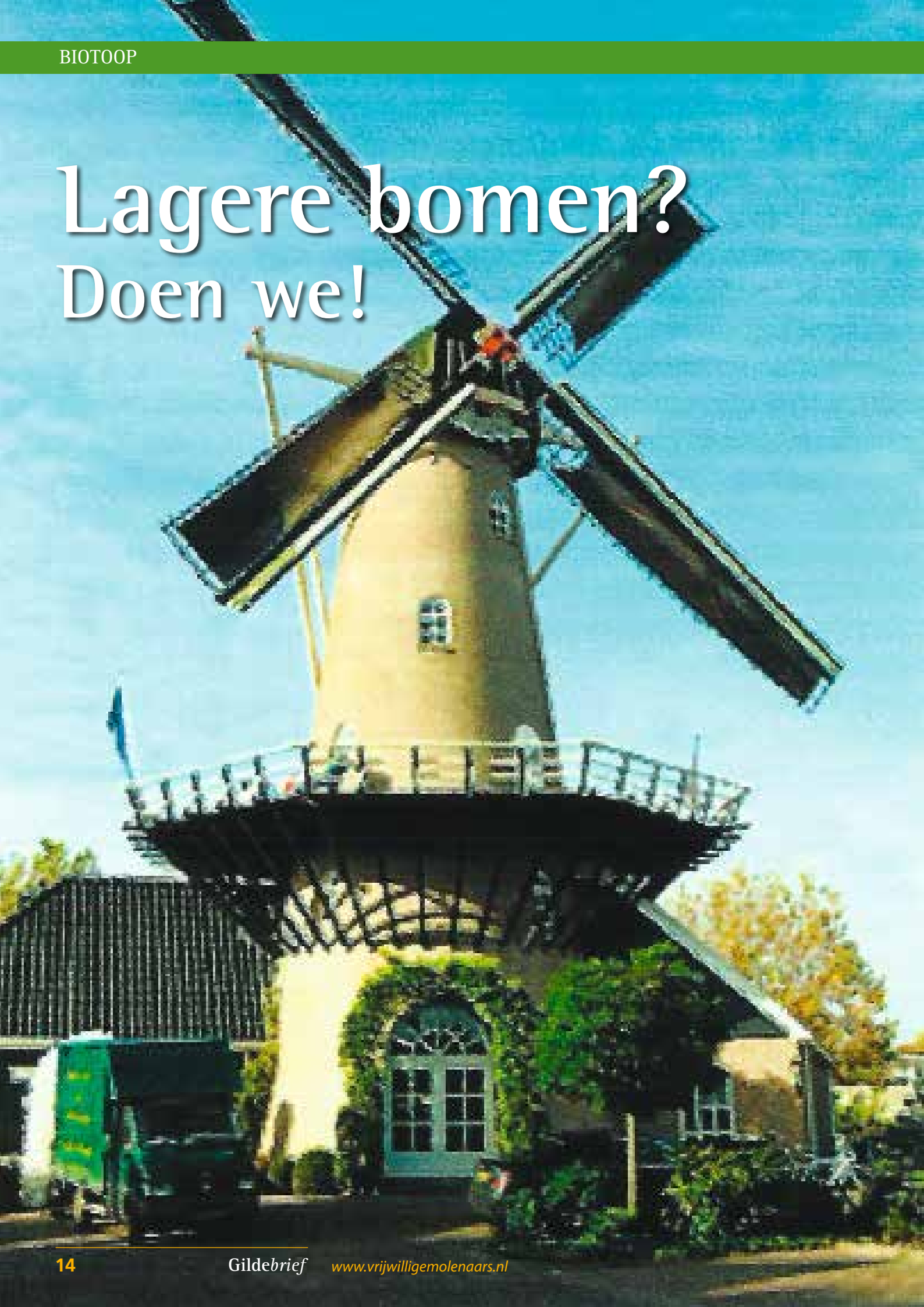
Sinds een paar maanden is de restauratie van ons nieuwe molenaarsonderkomen afgerond en dat betekent dat er weer volop gedraaid kan worden. Het nieuwe koffiehok is werkelijk een hele verbetering ten opzichte van het oude: het is beter verwarmd, heeft een aanrechtje met koud en warm stromend water en er is een nieuwe Senseo. Het beste is echter wel dat we er nu ook de theorie met leerlingen door kunnen nemen.

Daarvoor is er een tafel, een boekenkast voor de blauwe/grijze map en andere molenboeken en er staat een computer met internetaansluiting. Nu kunnen we, terwijl de molen draait, alle theorie behandelen die we maar willen. Afgelopen zaterdag is bijvoorbeeld de wipmolen besproken. Daar staan er een paar van in de buurt en dan is het altijd nuttig eens goed om tafel te gaan zitten om het staandewerk ervan te bestuderen. Volgende week gaan we het hebben over de kapconstructie van de bovenkruier. Daar "De Hoop" zelf een bovenkruier is, moeten de leerlingen die goed onder de knie hebben, maar met draaiende molen kunnen we vanzelfsprekend de kap niet in. Het nieuwe molenaarsonderkomen biedt dan een goed alternatief.

Naast de theorielessen gebruiken we de ruimte ook om het weer in de gaten te houden. Nu zijn er slechts twee kleine raampjes op het noordoosten, waar het uitzicht ernstig belemmerd wordt door bebouwing, maar hier biedt het internet uitkomst. Als de molen eenmaal is opgezeild, kunnen we via verschillende websites de windrichting- en kracht en de verwachtingen daarvan in de gaten houden. Helemaal nuttig is natuurlijk de buienradar. Al verscheidene malen heb ik met het theorieboek bij de hand en de buienradar op het scherm goed kunnen zien hoe een front de molen nadert, hoe een depressie omkrult en hoe buien activeren. Vooral dat laatste is een les geweest die iedereen zich nog lang zal herinneren. De details zal ik u besparen, maar ik heb zelden een molen zó snel afgezeild en het onweer nog nooit zó dichtbij gehad. Dit heeft ons wel weer een nieuwe wijsheid opgeleverd, die gelijk op een briefje is geschreven en aan de muur boven het computerscherm is geprikt, naast "krimpende winden en uitgaande vrouwen..." en vergelijkbare verstandige spreuken. Opat dat het voor ons allen een wijze les mag zijn:

"Al is de verbinding nog zo snel, de bui die achterhaalt hem wel"

Lagere bomen? Doen we!



Als we in dit blad de lezers zouden oproepen, hun belevenissen met eigenaren of beheerders van hinderlijk opschietend groen op te schrijven, zouden we naar onze inschatting met gemak een flinke Gildebrief kunnen vullen. Of het een vrolijke uitgave zou worden, betwijfelen we echter. Iedereen kent wel verhalen van ellenlange contacten en stroperige procedures waar je tegenaan loopt als er een boom in de wind staat. En voor de Biotooprij is soms geen kandidaat te vinden! Maar het kan ook anders en dat laten we u, ter bemoediging, graag lezen.

Hoge bomen vangen veel wind

Het was in de zomer van 2010. De molen draaide rustig zijn omwentelingen en wij molenaars hadden alle tijd om samen de grote en kleine wereldproblemen te bespreken en onze meningen daarover ten beste te geven. Staande op de stelling werd al pratend ook de omgeving in ogenschouw genomen. Daarbij viel ons oog ineens op enkele bomen, die niet zo'n fleurige groene zomerkleur hadden maar hier en daar wat bruin leken. Ach, beetje weinig geregend misschien? De ene boom kan nu eenmaal beter tegen droogte dan de andere, nietwaar? Bomen 'beschermen' zich toch tegen te weinig vocht door een deel van hun blad af te werpen? Volgend jaar weer fris en groen! Voorzichtig opperden we nog het idee, dat ze misschien wel doodgingen... Van ons hoefde dat niet, maar we zouden er ook niet om rouwen. We zijn geen groenhaters, maar aan de zuidkant van onze molen vangen de hoge bomen wel erg veel wind. Mag wel iets minder zijn.

Boompje eruit, boompje erin

Met het vallen van de blaadjes in de herfst verdween het probleem echter vanzelf: niets meer van te zien. En wij dachten er niet meer aan. In januari 2011 werden we getroffen door de leegte. We misten iets. Iets was anders dan eerst. Maar wat? Verdraaid, die bomen zijn weg! Hoe kun je dat nu over het hoofd zien? Natuurlijk, er staan er nog meer, maar het lijkt veel meer open! Dat was onze kans: nú in actie komen vóórdat een ijverige groenvoorziener weer een spa in de grond steekt. Want vrijwel iedere gemeente heeft tegenwoordig een 'boompje eruit=boompje erin'-beleid. Vragen om bomen weg te halen oogst doorgaans weinig applaus, maar suggesties doen om andere bomen te planten kan altijd, dachten we. (U begrijpt: lees 'lagere' voor 'andere'...)

Gemeentelijke boomstructuur

Via het contactformulier van de gemeentelijke website schreven we op 15 januari aan de gemeente, dat het verwijderen van de oude bomen de windvang van de molen redelijk had verbeterd. Dat we daar blij mee zijn en dat we bij het aanbrengen van nieuwe beplanting graag wilden pleiten voor minder hoge bomen: een maximum hoogte van een meter of zes à zeven zou veel schelen.

Molenaars zijn niet tegen bomen bij molens, maar wel tegen te hoge bomen bij molens. Het antwoord kwam vlot maar stemde niet hoopvol:

De iepen langs de Groenendaalstoep moesten inderdaad worden gerooid vanwege de iepziekte. Er komen eiken voor terug. Deze bomen worden overigens wel hoger dan de door u voorgestelde maximale hoogte. Maar bij de soortkeuze wordt ook rekening gehouden met de boomstructuur in de gemeente. Aan de overzijde staan al jonge eiken.... Daarbij komt dat de bomenrij mijns inziens op een behoorlijk afstand van de molen staat en aan de zuidoost-zijde.

Eiken! Slechter kon het niet: die gaan eeuwen mee en groeien boven de molen uit!

Het feit, dat wij hiervan persoonlijk geen getuige zullen zijn, gezien onze leeftijd, weerhield ons er niet van, het hierbij niet te laten zitten. Van gemeentelijke boomstructuren hadden we nog nooit gehoord, maar zoiets riekt naar bureaus en rapporten. Echter: papier is er voor mensen, niet andersom.

Inconsequent beleid

Dit antwoord vroeg dus om een nadere toelichting, want kennelijk realiseerde men zich niet, dat het zo alleen maar erger werd!

We schreven terug:

- eiken worden nog veel hoger dan iepen. En de zuidoostzijde is al erg slecht voor wat

betreft windvang.

- volgens het rapport 'De inrichting van de omgeving van molens' (De Hollandsche Molens, 1982) zou bij onze stellinghoogte van 7,45 m. een obstakelhoogte van zeven meter op een afstand van honderd meter redelijk zijn (het rijtje bomen begint overigens binnen de honderd meter)

Zo 'behoorlijk' is die afstand tot de molen dus niet. De gemeente heeft zich enkele jaren geleden ingespannen, het enige overgebleven molenrestant te laten restaureren en nu wordt door dezelfde gemeente de mogelijkheid om er redelijk mee te draaien weer beperkt.

Vanuit de omliggende wijken is er nu een behoorlijk zicht op de molen: eiken zullen dat over enkele jaren weer geheel belemmeren. Met de keuze voor eiken wordt een besluit genomen waar de komende generaties tot in lengte van jaren de gevolgen van zullen ondervinden. De bevolking wordt het zicht op de molen ontnomen en de molenaars de wind uit de zeilen genomen. Terwijl de oplossing eenvoudig is: kies nu voor lagere bomen.

De oplossing

Per email kwam op 6 februari het antwoord: Bedankt voor uw reactie! Wij hebben naar aanleiding van uw argumenten het planten van de eiken heroverwogen en zijn van mening dat het inderdaad beter is om niet tot het planten van deze bomen over te gaan. In plaats daarvan planten we solitaire heesters aan in deze beplantingsstrook, zodat er wel sprake is van enige afscherming tussen de rijbaan en de woningen. Onder aan de dijk komen wel een paar meerstammige berken, maar deze worden niet zo hoog en staan dus ook lager dan boven aan de dijk.

Kijk, met twee mailtjes, goede argumenten én de bereidheid te luisteren was de zaak naar tevredenheid geregeld. Daar zijn we heel blij mee!

En de Afdeling Ruimte van de Gemeente Krimpen aan de IJssel (want die betreft het) heeft daarmee een dikke pluim verdiend! Voor hun vlotte aanpak van ons verzoek en zeker ook voor het nemen van een besluit, waar niet alleen wij als molenaars blij mee zijn, maar naar onze overtuiging ook de omwonenden en verder iedereen, die zicht wil houden op de molen. Tot in lengte van jaren!

*Hans Tuytel/Kees Kammeraat
molenaars De Schelvenaer – Krimpen aan de IJssel*

Vangstok perikelen



De Wilpermolen

De vangstok of wipstok is een veelvoorkomend onderdeel om de vang van een molen te bedienen. Daarom is de vangstok een vitaal onderdeel en dient altijd te worden meegenomen bij voorkomende inspecties. Vooral het langste gedeelte buiten de molen heeft het zwaar te verduren.

Vangen met de staart

Menig molenaar kreeg de schrik van zijn leven wanneer hij een ruk aan het vangtouw een stuk van de vangstok met het vangtouw of ketting omlaag zag komen. Het komt zelfs wel eens voor dat door het bezwijken van de ophanging de gehele vangstok naar buiten glijdt en nog net in het achterkeuvelens blijft hangen. Dit gebeurde eens bij een malende molen toen wij daar op bezoek waren. De bewuste molen moest toen uit de wind worden gekruit om hem weer stop te krijgen, vangen met de staart heet dat.

De maat van de vangstok

Tijdens een controle van de vangstok op de molen van Diever werd houtrot geconstateerd bij de bevestigingsbeugel van de vangketting.

De snelste oplossing voor dit probleem was het inkorten van de vangstok met 55 cm. Dit had tot gevolg dat de vang veel zwaarder aanvoelde en dat de rood/wit schildering was verstoord. Daarom werd besloten een nieuwe vangstok aan te schaffen. Er moest een tekening worden gemaakt met de juiste maten. De doorsnede maten waren gemakkelijk op te meten maar de totale lengte was een stuk moeilijker. De lengtes van het korte deel in de kap en het afgezaagde stuk waren geen probleem. Het lange deel buiten de kap wel. Dit werd opgemeten met behulp van een lange lat met daardoor aan het uiteinde een spijker. De drie gevonden maten werden bij elkaar opgeteld en we hadden de totale lengte.

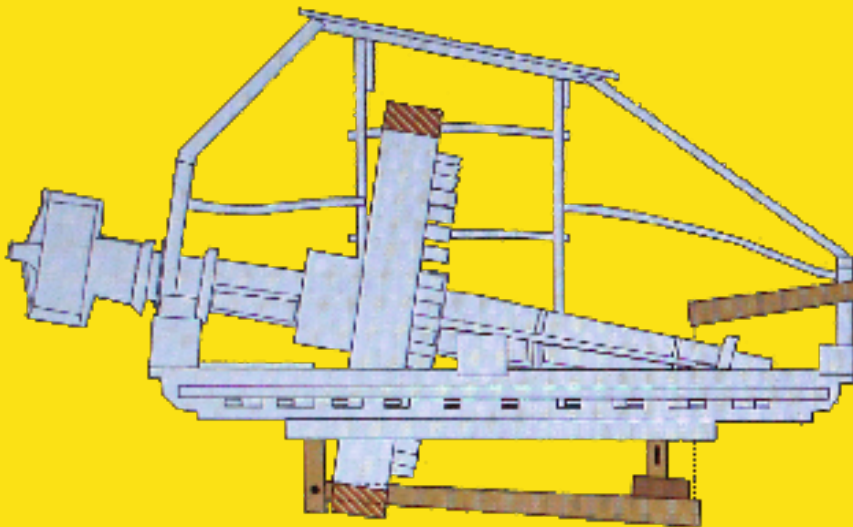
Eerste nieuwe vangstok

De nieuwe vangstok werd besteld bij de plaatselijke houtzagerij. Hij moest worden gezaagd uit lariks kernhout en moest vervolgens worden gewolmaniseerd voor de duurzaamheid. Met deze houtsoort hebben wij in Diever heel goeie ervaringen voor heklatten en zoomlatten. In de huidige molenbouw is lariks een zeer ondergewaardeerde houtsoort. In oude molen bestekken staat voor deze toepassing vaak de houtsoort Russisch lerken (lariks) voorgeschreven.

Na een paar weken kwam er een telefoontje van de houtzagerij dat de vangstok gereed was. Maar er werd ook verteld dat ze een klein ongelukje hadden gehouden en dat de vangstok ietsje was beschadigd, ik moest



Links: De Zwaluw in Hasselt
Onder: Monniksmolen in Steenwijkerland



Embleem van Molenmaker Bremer
in Adorp Groningen

maar even komen kijken. De beschadiging bleek mee te vallen en ik heb de vangstok meegenomen naar de molen om deze verder glad te schaven en te schilderen. Na het schaven was de beschadiging echter nog steeds zichtbaar, dus besloot ik om er een stukje hout in te lijmen. Hiervoor moest de beschadiging even strak worden uitgezaagd. Ik besloot dit te doen met de handcirkelzaag, een foute beslissing bleek achteraf. Na de nodige voorbereiding begon ik te zagen en merkte meteen al dat het mis was. Ik was vergeten om de zaag op de juiste diepte van een halve CM te zetten en zaagde dus op volle diepte de vangstok half door: dom dom. De vangstok was hiermee voor gebruik waardeeloos geworden. Maar gelukkig kon ik er nog drie heklatten uit zagen.

Tweede nieuwe vangstok

Vervolgens heb ik om kosten te besparen voor de prijs van drie heklatten maar weer een nieuwe onbewerkte balk gekocht. Hieruit heb ik zelf een vangstok gezaagd en op maat geschaafd, leklattjes aangebracht en alles mooi rood/wit geschilderd. De vangstok was daarmee gereed om geplaatst te worden. Dit plaatsen gebeurde een paar weken later met de hulp van een paar vrijwilligers. We gebruikten hiervoor een touwtakel met een katrolletje bevestigd aan een van wolfsdakbalken. Het strijken van de oude vangstok ging vrij gemakkelijk. Voor het overzetten van de drie beugels kwamen de beide vangstokken naast elkaar te liggen op de stelling. En wat schetst onze verbazing, beide vangstokken waren bijna even lang. Hoe was dit in

vredesnaam mogelijk, waar was het fout gegaan? Was de eerste vangstok ook al te kort geweest? Allemaal vragen waar nooit een antwoord op is gekomen want de tekening met alle maten was inmiddels verdwenen. Alleen het kladje met daarop de optelling van de drie stukken werd terug gevonden en deze klopte. Uiteindelijk bleek de oude vangstok nog in een perfecte conditie te zijn. Daarom werd besloten om de oude vangstok na het verwerk te hebben aangepast maar weer terug te plaatsen. Dus hebben wij in Diever, mogelijk als een van de weinige molens in Nederland, een (weliswaar te korte) reserve vangstok in voorraad.

Meint Noordhoek

Veiligheid en aansprakelijkheid



In de Gildebrief van december 2011 stond een artikel over de onzinnigheid van het bord “Betreden op eigen risico”. Tijdens de laatst gehouden Molencontactdag, georganiseerd door De Hollandsche Molen in Zwolle op 18 november 2011, werd dit nog maar eens benadrukt. Een moleneigenaar kan zichzelf niet ontslaan van verantwoordelijkheid als het gaat om de veiligheid van bezoekers.

Ook werd toen benadrukt, dat het nodig is, dat in molens veel meer gedaan moet worden aan het verbeteren van de veiligheid voor bezoekers. Nadat er afgelopen jaar weer ongelukken waren voorgevallen, waarvan één met dodelijke afloop, moet er meer gedaan worden om deze te voorkomen. Aangekondigd werd, dat er dit jaar een vernieuwde ARBO-map uitgebracht zal worden.

Naast de zorg voor veiligheid zullen moleneigenaren ook steeds meer te maken krijgen met bezoekers die hen aansprakelijk zullen stellen voor schade. Uiteindelijk zal dan de rechter bepalen of er voldoende is gedaan om deze te voorkomen.

Nadat bij “mijn” molen het bord met “betreden op eigen risico” was weggehaald, rees de vraag wat daarvoor in de plaats moest komen. Daar is stevig over gedacht en gesproken, want dat blijkt niet zo eenvoudig te zijn. En dan hebben we in mijn geval nog met een eenvoudige molen te doen: een grondzeiler watermolen. De eigenaar van de molen had elders ervaringen opgedaan met aansprakelijkheid en vond het plaatsen van een bord met instructies voor de bezoekers noodzakelijk.

Ik weet als molenaar dat bezoekers niet komen om een bord te lezen, maar om de molen te bekijken. We zaten dus in een groot

spanningsveld en dit leidde tot het formuleren van enige uitgangspunten die ik graag doorgeef.

Veiligheid eerst

Wil je aansprakelijkheid goed regelen dan begint dat bij een goede zorg voor de veiligheid voor bezoekers. Als er niets fout gaat, wordt er immers ook niemand aansprakelijk gesteld.

Op welke manier kan gezorgd worden voor de veiligheid van bezoekers:

- 1 – maak onveilig gedrag onmogelijk door fysieke maatregelen te nemen
- 2 – breng bezoekers tot gewenst gedrag door ze ter plekke te instrueren door het aanblijven van toepasselijke pictogrammen op de plek waar die nodig zijn

Meer hierover is te vinden in de ARBO-map van De Hollandsche Molen.

Een tekst?

Als gekozen wordt voor een tekst, moet deze aan voorwaarden voldoen:

- a – hoe korter de tekst des te meer kans dat die gelezen wordt
- b – de tekst moet ondubbelzinnig zijn
- c – het is beter om mensen tot gewenst gedrag te brengen in plaats van ze iets te verbieden
- d – let er op dat je mensen niet op verkeerde ideeën brengt

e – leidt niet af door mensen te wijzen op vanzelfsprekendheden

f – let er op dat je mensen niet onzeker maakt: onzekere mensen doen vaker domme dingen

g – let er op dat je mensen niet bang maakt: bange mensen doen vaker domme dingen

Denk niet dat je er met zo'n tekst bent: meer mensen dan wij denken kunnen Nederlandse teksten niet lezen. Pictogrammen zijn altijd te verkiezen boven woorden.

Bij “mijn” molen leidde dat tot de volgende tekst.

Voor uw veiligheid:

- Meld u bij de molenaar
- Volg aanwijzingen op
- Houd afstand tot draaiende delen
- Blijf af van touwen en kettingen
- Kinderen alleen met volwassene

*Barend Zinkweg
molenaar Pendrechtse Molen*

Aan de redactie van de Gildebrief

Mijn naam is Nico Varkevisser. Molenaar van de Rooie Wip te Hazerswoude-dorp. 25 Jaar maal ik daar al op.

Na het lezen van de Gildebrief jaargang 31 Nr.1 van maart 2012 wil ik over sommige passages wel wat kwijt, niet negatief bedoeld, maar toch een puntje van aandacht.



Jaarverslag over 2011.

Mij valt mij het volgende op: het aantal nieuwe leden is in 2011 is in het ledenbestand met 2 toegenomen. Maar er zijn er ook een heleboel leden weggefallen. Wat ik hiermee wil zeggen is dat we het aantal nieuwe leden omhoog moeten krikken. Want er zullen in de nabije toekomst een heleboel nieuwe molenaars nodig zijn. En hiervoor is een goede reclame campagne nodig. Die was er ook aan het begin van het jaar. Het vrijwillige molenaarsgilde bestond 40 jaar. Hierover heb ik in de media weinig gelezen of gehoord, en niks van gemerkt.

Zelfs de Nationale Molendag besteedt hier geen aandacht aan. Nee, je moet als molenaar verhaaltjes gaan vertellen op je molen. Daar zit ik echt niet op te wachten.

Waarom dit jaar geen aandacht voor het Gilde op molendag. Je weet wanneer je jarig bent of niet. Ik weet dat het Gilde weinig geld heeft. Maar ook De Hollandse Molen laat hier een steekje vallen.

Daar heb ik hen ook al op gewezen. 40 Jaar nationale molendag, 40 Jaar bestaan van de vrijwillige molenaars gilde. Wie zet de deuren van de molens open om het publiek kennis te laten maken met de molens? Wie laat de geïnteresseerde toekomstige nieuwe molenaars kennis maken met zijn of haar nieuwe hobby? Juist. De gediplomeerde vrijwillige molenaar.

Een foldertje had er misschien toch wel afgekund waarin de betekenis van vrijwillige molenaars wordt uitgelegd. Waarom we zolang al bestaan. Door volharding van bestuursleden en gediplomeerde molenaars. Erg jammer voor dit stukje verloren aandacht.

Een andere opmerking is het volgende:

Een zwarte, donkere achtergrond en zwarte letters leest niet zo prettig. Dit is niet de eerste keer dat mijn aandacht hierop valt. Het zou toch prettiger zijn als sommige artikelen in dit blad leesbaar zijn en blijven. Misschien hiervoor toch even aandacht aan besteden. Blz. 22 en 23

Met de vriendelijk groet van

Vrijwillig molenaar N. Varkevisser

Te koop aangeboden

Deze maalstoel is een dubbele met onder aandrijving d.m.v. gietijzeren wielen en azijn houten kammen.

Met grenen opbouw en twee koppel kunststenen.

Te bevragen via email: fleur@molenvansluis.nl

Andere foto's zijn te zien op

<https://picasaweb.google.com/107181437653460850387/MaalstoelTeKoop>



Eerste ervaringen lesbrieven

Zowel molenaars in opleiding als instructeurs kunnen sinds januari 2012 gebruik maken van de lesbrieven als materiaal bij de opleiding.

De eerste ervaringen zijn er. Hieronder aandacht voor de ervaring in de praktijk van instructeurs.



Leerling voor molen Roderwolde



Derk Jan Tinga met leerling

Maalboekje op Woldzicht

Op deze molen is voor het eerst een leerling afgetekend met een maalboekje nieuwe stijl melde Margreet Versteeg uit Roderwolde. De leerling heeft op de molen alles kunnen bekijken en zij heeft de indruk dat het nieuwe maalboek de leerling nog meer laat nadenken over wat hij allemaal gezien en beleefd heeft. Er is meer ruimte voor verslaglegging als in het oude maalboek met maar een klein vierkantje voor het invullen van eigen ervaringen en belevenissen in de verschillende rubrieken.

De leerling liet zich op de zaterdagochtend alle smeerpunten in de oliemolen uitleggen. Ook van de drie wentelassen bijvoorbeeld.

Ze vond het een goede ervaring om de leerling te zien nadenken en schrijven over het geleerde. Map en vormgeving maken iedereen duidelijk dat men er is om te leren. En dat vindt ze een goede zaak.

Groningse Instructeurservaringen

In de laatste Zelfzwichter stond een artikel over de ervaringen van twee van de zeven ervaren instructeurs met de nieuwe lesbrieven. Derk Jan Tinga raakte rond 1970 betrokken bij de verplaatsing van de Krimstermolen. Hij maakte daarover een filmreportage, de interesse voor molens groeide en hij werd actief in de Groninger molenwereld. In 1979 slaagde hij voor het vrijwilligersexamen en in 1984 werd hij instructeur.

Sinds 1994 maalt hij op de Vier Winden in Pieterburen.

Gerda Koster-Westvaarder, de tweede gediplomeerde vrouwelijke molenaar in Groningen, begon haar molencarrière in het

jaar dat Derk Jan instructeur werd en volgde theorielessen bij hem. Inmiddels is ze ook al weer 25 jaar instructeur en heeft op verschillende molens haar sporen verdiend.

Nieuwe opleiding

Er is jaren gesproken over de nieuwe opzet. De oude was te theoretisch. Uiteindelijk is gekozen voor het handhaven de basis cursus met aanvulling van het bestaande materiaal met lesbrieven met praktische opdrachten. Bij de lesbrieven ligt de nadruk op eigen verantwoordelijkheid van de leerling. Hij of zij moet initiatief tonen t.a.v. onderwerpen die behandeld worden, tempo, het doorspreken van exameneisen enz. Lesbrieven beogen daarbij een handvat te bieden in het leerproces. Daarbij ligt volgens Tinga meer nadruk op de peilers: inzicht, veiligheid en gastheerschap. Daar werd door bovengenoemden ook in het verleden altijd al aandacht aan besteed.

Nog geen gemeengoed

Beide instructeurs geven aan dat ze nog weinig ervaring hebben met het nieuwe lesmateriaal en er nog niet zoveel over kunnen zeggen. Het is afwachten op de eerste examens nieuwe stijl!

Beide plaatsen kanttekeningen bij de checklisten die leerlingen dienen bij te houden. Het is eerder geprobeerd, maar werkte niet goed vanwege de vele administratie volgens Gerda.

Leerlingen naar andere molens en molentypes sturen om hun licht op te steken deden beiden al gedurende langere tijd. De nieuwe opleiding is op dat punt een goede stap voorwaarts.

De nieuwe peilers

Naast vakmanschap nemen in de nieuwe opleiding inzicht, veiligheid en gastheerschap een belangrijke plaats in. "Een molen is een gevaarlijk werktuig" volgens Tinga. "Wie het zeil voorlegt bedient ook de vang" vult Gerda aan met haar instructie-ervaring. En na het malen tijdens de instructie is het van het grootste belang bij het wegzetten alles goed te checken. Lesbrieven dienen leerlingen te doordringen van alle riskante aspecten.

Een molen heeft ook een publieksfunctie. Dus ook gastheerschap is van toenemend belang en krijgt in de nieuwe opzet uitgebreider aandacht, Wel stellen de instructeurs zich de vraag of dat nu goed geregeld is. Een cursist meldt zich aan bij de ene instructeur en kan bij een andere de opleiding volgen. Voor dit onderdeel geen wenselijke situatie.

Er moet gewerkt worden

Dat is de mening van Gerda. "Je moet oppassen dat het zo niet al teveel geklets wordt op de molen". De nieuwe opleiding sluit aan bij de manier van instructie in het middelbaar onderwijs, waarbij in eigen tempo wordt gewerkt. Derk Jan plaatst daarbij de kanttekening dat de gemiddelde cursist 40+ is en dat misschien minder geschikt is in dit geval.

Daarom streven beiden er naar de oude manier van instructie voort te zetten en de nieuwe elementen, zoals het nadenken over het waarom, daarin te integreren. Praktijk is de beste les. En wat meer over de provinciegrenzen kijken zou volgens hen ook geen kwaad kunnen.

(HVE)

Foto's zijn afkomstig uit De Zelfzwichter en van Margreet Versteeg.



Gerda Koster-Westvaarder met leerling

Ledenvergadering Gilde Vrijwillige Molenaars in Leerdam



De jaarvergadering van het Gilde werd dit jaar gehouden op 21 april 2012 in Leerdam.

Berichten van verhindering kwamen binnen van: Jannes Tigelaar, John Houben, Hub van Erve, Ada Meurs, Pieter Hazelager, Sietske Bezema-Tel, Bart Slooten, Leo Tiggelman, Ans Roefs, Jan Wieffer, Aanwezig waren 30 leden.

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en bespreekt de wijzigingen in de agenda. Er wordt een pauze toegevoegd en er is een actie voor de molen van Burum. Jan Jansen heeft een bezwaar op de agenda. Hij mist een punt van de vorige jaarvergadering wat bij de rondvraag behandeld zal worden.

2. Bestuursmededelingen

Het bestuur heeft vergeten om door te geven, dat belangstellenden zich op kunnen geven voor de vacature van voorzitter en secretaris. Wie wil kan dit tijdens de vergadering nog doen.

Het bestuur heeft tijdens de Algemene Vergadering van De Hollandsche Molen van 31 maart j.l. één van de Jaarprijzen gekregen van de Stichting

Molengiftenfonds voor Vernuft en Volharding bestaande uit een oorkonde en 500 euro. Het bestuur beraadt zich over de besteding van dit geld.

De coördinator biotoopaangelegenheden, Jan Chris Wagenaar is door de gevolgen van een auto-ongeluk al geruime tijd uit de running. Er gaat tijdens de vergadering een kaart rond ter ondertekening om hem een hart onder de riem te steken.

3. Vaststellen van het verslag van de ledenvergadering 2011

Er zijn geen opmerkingen, het verslag wordt hierbij vastgesteld.

4. Jaarverslag 2011 van de secretaris

De huidige samenstelling van het bestuur wordt getoond. Hierna wordt een overzicht besproken van de ontwikkelingen in het ledenaantal van het Gilde. Het bestuur is bezig om te analyseren wat er schuil gaat achter de cijfers. Er zijn nu 1668 geslaagde molenaars. Er is nu wel een goede 'productie' aan nieuwe molenaars, maar dit is nodig om de uitstroom van molenaars op te vangen door het wegvallen van de VUT en het verhogen van de pensioengerechtigde leeftijd. Er zijn wel zorgen over deze ontwikkelingen. In de

toekomst zal de aanwas van nieuwe leden moeten groeien om de uitstroom op te vangen.

Bij de examencommissie worden tegenwoordig vaker vragen gesteld bij het niveau van de kandidaten. De vraag is of het mogelijk ligt aan de overgang van de oude naar de nieuwe manier van examineren. Hierin moeten nog wel de instructeurs begeleid worden. Dit wordt benoemd als een mogelijk manco. Deze omslag dient bij de verdere vernieuwing van de opleiding aangepakt te worden.

Er wordt opgeroepen, dat de examencommissie zijn/haar bevindingen regelmatig terugkoppelt aan het Gilde, landelijk en/of per afdeling.

Het getoonde overzicht van het aantal instructeurs is niet helemaal up-to-date. De bestaande lijsten lijken niet helemaal te corresponderen met elkaar. De uren van leerling-molenaars mogen afgetekend worden door instructeurs en geslaagde leden.

Er is nog wel onduidelijkheid over de begrippen gastgevend-molenaar, stage/gast-molenaar en instructeur. Ook is er onduidelijkheid over het aftekenen door een instructeur van de opgave voor het toelatingsexamen. Dit punt staat op de agenda voor de vergadering van de Opleidingsraad op 23 juni a.s. Het is wenselijk, dat er een voorstel komt met de inhoud van de begrippen en eisen voorafgaand aan de Opleidingsraadvergadering. Hoewel in Werkgroep 2 de inhoud van stage-molenaar al is benoemd, komt dit punt terug tijdens de Opleidingsraadvergadering.

5. Verslag 2011 van de penningmeester

Door een misverstand zijn niet alle stukken voorafgaande aan de vergadering op de website gepubliceerd. Hierdoor waren de aanwezige leden niet in staat om zich op dit punt goed voor te bereiden.

- *Financieel verslag 2011*

Het verschil in de Balans zit in de afronding van De Nieuwe Molenaar.

Het verschil tussen de Begroting 2011 en de Rekening 2011 is wederom te verklaren door de afronding van De Nieuwe Molenaar. Dit verschil is ook te zien bij de Lasten.

Het saldo over 2011 is positief en wordt besteed aan de voorziening voor schade, het Weerstands fonds en De Nieuwe Molenaar.

- *Verslag van de Kascommissie*

De Kascommissie heeft de boeken van de penningmeester gecontroleerd en in orde bevonden. De penningmeester/het bestuur is hiermee gedechargeerd. Het bestuur krijgt een compliment voor de gezonde financiële situatie.

- *Vaststelling van de jaarrekening*

Het bedrag voor de afdelingen is afhankelijk van het aantal leden. De afdelingen krijgen dit niet automatisch uitgekeerd, omdat de penningmeester geen geld kan overmaken als de afdeling geen begroting en verantwoording indient. De penningmeester is hier ook mee bezig om als bestuur overzicht over de afdelingen te houden. Op de besteding van de middelen per afdeling heeft het bestuur nu geen zicht. Het bestuur wil helder hebben hoe dit geld besteed wordt en over welke baten de afdelingen nog meer kunnen beschikken. Dit staat als punt voor de vergadering van de Opleidingsraad van 23 juni.

De afdelingen krijgen geen reactie van het bestuur/ de penningmeester op hun jaarrekening. Dit baart sommige afdelingen zorgen. De penningmeester deelt deze zorgen.

- *Vaststelling van de begroting 2012*

De bijdrage van de leden is hoger dan de vastgestelde contributie. Is het een idee om te onderhandelen met de RCE over de hoogte van hun bijdrage? De uitgaven voor de Nieuwe Molenaar worden dit jaar betaald. De begroting is gemist bij de stukken. Er is nu geen combinatie te maken tussen beleid en financiën. De begroting stond nog niet op de website. Dit is een fout geweest van het bestuur.

De volgorde op de agenda van de ledenvergadering moet volgend jaar worden: jaarverslag, financieel verslag, plannen/beleid, begroting.

- *Voorstel tot verhoging van de contributie*

Een aantal kosten stijgen. Om deze kosten te kunnen opvangen, wil het bestuur de contributie verhogen tot 25 euro. De Ledenvergadering heeft hier geen bezwaar tegen. De Ledenvergadering blijft het instrument om de verhogingen van de contributies goed te keuren.

- *Benoeming van de leden van de kascommissie en de reservekascommissie*

Gerard Barendse, John Houben en Wilma van de Broek worden benoemd als leden van de kascommissie en als reserve wordt Pierre Konings benoemd. Volgend jaar moeten we evalueren of het benoemen van een kascommissie voldoende is of dat het Gilde naar een professionelere manier van controle moet overstappen.

Actie molen van Burum

Ruud Bax gepresenteert een actie om geld op te halen voor het herstel van de onlangs verbrande molen van Burum. De actie is te volgen op ruud.bax@actieburum.nl

Pauze

6. Voortgang van de vernieuwing van de opleiding

De nieuwe lesbrieven zijn gepresenteerd op 28 januari op de druk bezochte Molenaarsdag in het Openluchtmuseum in Arnhem.

Voor vragen en opmerkingen over de nieuwe lesbrieven komt er een meldpunt op de website. In de voortgang van de vernieuwing van de opleiding komt er aandacht voor de opleiding van de instructeurs.

Er komt een terugkoppeling met de examencommissie om te evalueren hoe de nieuwe manier van examineren en de nieuwe manier van opleiden zich tot elkaar verhouden.

Bij de herziening van de basis cursus wordt er door de werkgroep gekeken naar de leesbaarheid van de basis cursus.

7. Bestuurswisseling

De ledenvergadering benoemt Theun Vellinga voor een tweede periode als voorzitter.

Als secretaris kiest de ledenvergadering Bas de Deugd.



Zeilmakerij van Neerven bv



**MOLENZEILEN IN
WK77 BRUIN OF WIT,
MARLON BOLUS ROOD**

**Driek van Erpstraat 1
5341 AK OSS**

Tel. 0412-624028

Fax. 0412-627973

info@zeilmakerijvanneerven.nl

**DEGELIJKHEID EN
GEGARANDEERD DE
BESTE KWALITEIT !!**

MOLENSTEENMAKERIJ



Voor de beste kunstmaalstenen als ook
blauwe basaltlava maalstenen.

Tevens wrijfstenen, kweernen (romeins model)
demonstratiestenen (ø 10, 15 of 20 cm) en
huishoudmolens.

Zeer snel en vakkundig scherpen van
uw molenstenen en maaltechnische adviezen.

Werkplaats:

Rijksweg 146

6586 AB Plasmolen, Nederland

Telefoon: 024 - 696 36 54

Fax: 024 - 696 36 57

GSM 0653667686

E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Marc Crins Molenzeilen

Hou streekeigenschappen in ere!



- ◆ Nieuwe molenzeilen, diverse mogelijkheden
- ◆ Reparaties van uw oude zeilen
- ◆ Lui-matten
- ◆ Bil kussens (in zeildoek)
- ◆ Aanverwante artikelen

Vraag vrijblijvend een offerte aan!

Dionysiusstraat 22
6071 KH Swalmen
tel. 0475-850284

gsm: 06-20949805
www.molenzeilen.com

8. Meerjarenvisie

Door allerlei redenen is het uitwerken van een meerjarenvisie blijven liggen. Door het benoemen van een aantal speerpunten wil het bestuur vanaf nu vorm gaan geven aan de meerjarenvisie.

Uitgangspunt voor de visie is het 40-jarig bestaan van het Gilde. Er zijn nu meer dan 2000 leden waarvan 1600 geslaagde molenaars. In de afgelopen jaren is er veel praktijkkennis verzameld en lesmateriaal gemaakt.

Toch is er een punt van zorg: de leeftijdsopbouw van het Gilde concentreert zich rond de leeftijd van 55 tot 65 jaar. Dit heeft als gevolg dat er over 10 tot 15 jaar veel molenaars nodig zullen zijn. Ook de leden in opleiding concentreren zich rond deze gemiddelde leeftijd. Wil het Gilde het aantal molenaars behouden dan moet er meer aanwas van (jongere) leden komen.

Voor het ontwikkelen van de visie is er gekeken naar hoe de molenwereld er in 2020 zou kunnen uitzien. In 2020 zijn de molenaars allemaal vakbekwaam. Voor het Gilde is in 2020 de rol van opleider, belangenbehartiger en spil toebedeeld. De opleiding is gesplitst in een basisopleiding en kopcursussen. Kopcursussen zorgen voor een verdieping van de opleiding, bijvoorbeeld een specialisatie in een soort molen.

Het Gilde wordt gefinancierd uit reguliere geldstromen, voor projecten komen aparte subsidiestromen.

Aandachtspunten voor de komende jaren: het versterken en verdiepen van de opleiding, het versterken van de organisatie en een actieve ledenwerving. Voor de uitwerking van de meerjarenvisie is de hulp van de leden nodig door deel te nemen in de werkgroep. Deze werkgroep inventariseert en raadpleegt afdelingen.

Waarom denkt het bestuur het begrip "vrijwillig" weg te laten in de meerjarenvisie? Het bestuur denkt daarmee de status van de molenaar te verhogen bij instanties en overheden.

Opmerkingen van vorige jaarvergaderingen worden meegenomen in de opzet van de meerjarenvisie.

Kan de ledenvergadering zich vinden in deze werkwijze en wie wil deelnemen in deze werkgroep? Belangstellenden voor de werkgroep Visie kunnen zich melden bij het bestuur.

Er is hiervoor een duidelijk tijdsplan nodig en de visie moet worden uitgewerkt in thema's. Het is dan noodzakelijk voorafgaand aan bijeenkomsten voldoende informatie te verspreiden. Voor de informatievoorziening is een duidelijk rol weggelegd voor de Gildebrief.

Los van de ontwikkeling van de visie moeten er ook zaken worden opgepakt. Zaken zoals herziening van de opleiding watermolenaar gaan dan ook gewoon door.

In de visie wordt de rol van molengids gemist. Dit zijn veelal leden die niet opgaan voor het examen: zij hebben wel kennis en feeling voor molens. Molengidsen moeten komen uit eigen gelederen en niet van buiten af.

9. Uitreiking van de certificaten Korenmolenaarsopleiding

Pedro van Doorne en Hans Titulaer geven een korte presentatie van de werkzaamheden van de kandidaten. Tien kandidaten krijgen hun certificaat uitgereikt.

10. Rondvraag en mededelingen

Wat is er gebeurd met de afspraken van de vorige ledenvergadering over ongelukken bij molens. Dit staat niet als agendapunt voor dit jaar.

- *Het publiceren op de website over ongelukken kan juridische gevolgen hebben voor betrokkenen. Er is een veiligheidsoverleg tussen het Gilde, De Hollandsche Molen en het AKG. Bij het vermelden over ongelukken is*

het belangrijk, dat de onderzoeken zijn afgerond voordat het in het Gilde bekend gemaakt kan worden.

Zijn de verzekeringen toereikend bij ongelukken?

- *Het bestuur is aan het verkennen hoe het hier mee staat. In het veiligheidsoverleg is dit een punt van aandacht.*

Het aantal deelnemers aan de ledenvergadering loopt terug. Is het nog wel zinvol om zo de ledenvergadering te blijven organiseren?

- *Het bestuur deelt deze mening en denkt dat er waarschijnlijk toch weer een zinvoller deel bij moet naast de ledenvergadering.*

Is er meer duidelijkheid over de leeftijdsgrens van de verzekeringen?

- *De ongevallenverzekering kan worden afgesloten tot en met het jaar waarin het lid de leeftijd van 75 jaar bereikt. De WA+verzekering behorende bij het lidmaatschap van het Gilde is niet aan leeftijd gebonden.*

Kan het bestuur zorgvuldiger zijn in de informatievoorziening naar haar leden?

- *Voor het inbrengen van verbeteringen van de opleiding is de eerste stap dit te bespreken bij het afdelingsbestuur. Als je bij het afdelingsbestuur niet genoeg gehoor krijgt, kan je naar het landelijk bestuur gaan of een stuk inzenden naar de Gildebrief om discussie uit te lokken.*

Waar gaat de Biotoopprijs naar toe?

- *Prijs gaat naar genomineerde. Een persoon of organisatie wordt genomineerd met een reden. De biotoopcoördinator doet een voorstel aan het bestuur en het bestuur geeft de biotoopprijs.*

11. Sluiting

De vergadering is afgesloten op 16.15 uur.

Er is na de vergadering de mogelijkheid om Molen ter Leede te bezoeken en het Nationaal Glasmuseum.



Op 13 mei 2012 overleed dr. Paul Bouters, de meester-molenaar, filosoof en schrijver die in de jaren '70 van de vorige eeuw de drijvende kracht was achter een nieuwe generatie Vlaamse molenaars.

Paul werd in 1935 geboren in Huise. In 1971 verplaatste hij de zwaar toegetakelde Hoogmolen van Waregem naar zijn geboortedorp en gaf hij die molen een nieuwe toekomst. Hij stichtte de vereniging Levende Molens en gaf de Vlaamse Molen weer een plaats in de geschiedenis en het landschap. Zodra de staakmolen van Huise maalvaardig was, legde Paul zich toe op de organisatie van molenaarscursussen, voor moedigen die "klaar genoeg zien om te begrijpen wat er met onze wereld uit de hand loopt". Paul gaf zijn lessen over allerlei molentypes, het noodzakelijke onderhoud ervan en de voor de molenaar relevante weersverschijnselen op een bijzonder aantrekkelijke, stimulerende en liefdevolle manier en in die stijl schreef hij ook zijn talrijke, schitterende molenboeken. Hij werd voor dat oeuvre meermaals gehuldigd.

Hij wordt in binnen- en buitenland met recht geroemd als een van de vooraanstaande molinologen van de 20ste eeuw.

Paul ijverde ook voor het behoud van het landschap omheen water- en windmolens. Molens moesten volgens hem niet enkel weer

kunnen malen zoals ze dat vroeger deden, maar ze moesten tegelijk een functioneel verbond met het landschap aangaan. Werkende molens en enthousiaste molenaars samenbrengen langs water en onder wolven was een uiting van heimwee naar een tijd waarin mens en natuur nog niet op voet van oorlog stonden en een molenaar doorheen het loergat het totale levensgebeuren en de vruchtbare buiken der velden aanschouwde of even de ogen sloot om helemaal vervuld te raken van het zachte geritsel van de beek op het waterrad.

Paul verheerlijkte de landman, diens al te vaak onderschatte agrarisch-ambachtelijke cultuur en zijn geniale vondsten. Hij lauwerde het volkse genie waaruit volgens hem de molen als oeroud symbool van het leven is ontstaan, als verwezenlijking van een bijbelse missie.

Paul Bouters

* 1935

† 2012



De vzw Levende Oost-Vlaamse Molens nam vier jaar geleden de molen van Paul in erfpacht. Het versleten pestelgevlucht was toen al uit de assekop verwijderd en Paul voelde zich niet meer bij machte om de molen een tweede keer te restaureren. Enkele vrijwillige molenaars zijn ondertussen al maanden bezig met de restauratie van zijn molen, zoals Paul het hen heeft geleerd. Beelden ervan zijn te zien op de site www.huisekoutermolen.be. Die Oost-Vlaamse molenaars zijn ongelooflijk dankbaar voor de kans die ze kregen om de erfenis van Paul en zijn waarden op die manier in stand te houden. Over enkele weken plaatst molenbouwer Wieme nieuwe wieken. Er werd om historische redenen weer gekozen voor een

traditioneel, Vlaams, houten gevlucht. In zijn gedicht Het Meuleke vraagt Paul zich af "of het nieuwe het oude ooit nog de hand zal reiken". Natuurlijk wel dus, want in het najaar moet je er weer de geur van tarwemeel kunnen opsnuiven.

We hadden erop gerekend dat Paul tijdens de plechtige opening van de Huisekoutermolen op 16 september blij de vang zou kunnen optrekken. Dat zal helaas zonder hem moeten gebeuren.

Alain Goublomme

OEUVRE

Zijn oeuvre (verspreid in het hele Nederlandse taalgebied):

- Vlaamse Molens (Antwerpen, 1978). Geschiedenis, bouw, werking, recht, uitgegeven door de Vereniging Natuur- en Stedschoon vzw en met de steun van het ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur. 131 pagina's
- Oost-Vlaamse Watermolens (Gent, 1980). Inventaris 1980. Uitgegeven door het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen als Kultureel Jaarboek van de provincie Oost-Vlaanderen (nr. 11). Dit boek schreef hij samen met Raoul Buysse. 195 pagina's
- Eeuwen onder Wind en Wolken. Windmolens in Oost-Vlaanderen. De infrastructuur van eeuwenlang dagelijks, menswaardig overleven (Gent, 1985), uitgegeven in opdracht van de Bestendige Deputatie van Oost-Vlaanderen. 481 pagina's
- Oost-Vlaams molenbestand (Gent, 1986), uitgegeven door het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen. 174 pagina's
- Kracht van Wind en Water. Molens in Vlaanderen (Leuven, 1989), uitgegeven door het Davidsfonds. 287 pagina's
- Trilogie Van Zadelsteen tot Zetelkruier. Tweeduizend jaar molens in Vlaanderen (Gent, 1998), uitgegeven door de Provincie Oost-Vlaanderen. 288 + 366 + 253 pagina's
- Vervreemd Verkoren. Balladeske verdichtingen (Brussel, 2007). Dit boekje bevat enkele gedichten over molens. 198 pagina's.

Foto: Paul Hermans



Deze rubriek vermeldt activiteiten van de vereniging, de afdelingen en de regio. Hoewel de redactie begrip heeft voor het feit dat activiteiten vaak op korte termijn worden georganiseerd verzoeken wij iedereen rekening te houden met de verschijningsdata van de Gildebrief. Het is immers niet zinvol activiteiten te vermelden die al hebben plaats gevonden op de dag van verschijnen van de Gildebrief.

De Gildebrief verschijnt voorafgaand aan de jaarvergadering eind maart, eind juni, eind september en vlak voor Kerst.

U kunt ook even contact opnemen met de eindredacteur.

Bestuur

Watermolenaars

Op 27 april 2012 vond een bijeenkomst plaats van de watermolenaars. Daar werd de huidige opzet van de opleiding uiteengezet door Jo Meessen en passerden de ontwikkelingen van de afgelopen jaren de revue.

Besproken werden vervolgens de onderwerpen lesmateriaal o.a. in relatie tot de herziene opleiding windmolenaar, de rol van de instructeur, de doelstellingen, en vele praktische zaken als werkstuk, positie instructeur en afdelingsbestuur enz.

Een werkgroep gaat een plan van aanpak maken tegen de achtergrond van het besprokene. Daarna vindt een nieuwe bijeenkomst plaats.

Malen op de wind van morgen

Op 23 juni 2012 wordt in de opleidingsraad de eerste aanzet voor het beleidsplan van het Gilde voor de periode 2012-2020 besproken. Het Gilde bestaat 40 jaar en in al die jaren is veel veranderd. Niet in de laatste plaats door toedoen van vrijwillige molenaars.

Maar nieuwe tijden vragen om zaken tegen het licht te houden en je te beraden op de toekomst en de maatschappelijke positie van de molen. Voor sommige is al een aanzet gegeven (vernieuwde opleiding) om op lange termijn te kunnen bijdragen aan het behoud van molens als levende monumenten.

Daarbij zijn er kansen maar ook bedreigingen. Techniek staat niet stil maar ook maatschappelijke invloeden als vergrijzing en vergroening vragen in hun politieke samenhang (waarover verschillend wordt geoordeeld) om een antwoord.

Het Gilde heeft daarbij te maken met een groot spectrum aan molenorganisaties met wie het bij de opleiding rekening dient te houden, waarbij nietemin het opleiden van vakbekwame molenaars voorop dient te staan.

Dat vergt ook bezinning op de organisatie van het Gilde. Daarbij komen vragen aan de orde als professionaliteit, een bureau, betaalde krachten enz. aan de orde. Een verenigingsbureau als oplossing?

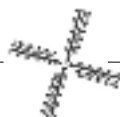
Over een ding is het bestuur het eens. Het moet een organisatie blijven van en voor vrijwilligers.

**Koning
Molenzeeilen**

- Nieuwe zeilen
- Reparaties
- Touwwerk
- Smeermiddelen
- En meer

Sipke Koning
06-44003400

www.koning-molenzeeilen.nl



Lintjes

Ter gelegenheid van Koninginnedag werden een aantal molenaars onderscheiden.



Geffen

Molenaars Ton van den Boom en Hemmie Berendsen van molen Zeldenrust in Geffen ontvingen zaterdagochtend een erepenning van de gemeente Maasdonk. Uit handen van wethouder Rini van de Ven kregen Van den Boom en Berendsen tevens een oorkonde voor de dertig jaar dat ze vrijwilligerswerk verrichten voor de molen.

Lintje Rob van Zijl

Rob was al op jeugdige leeftijd actief op de Steektermolen te Zwammerdam. Een molen dicht bij zijn woonhuis. Dit min of meer onder toezien van beroepsmolenaar Piet van den Bosch, de Aarlanderveense bovenmolenaar. Ook kwam hij regelmatig op de Dikke Molen te Zwammerdam, ook vlak bij huis. Na verloop van tijd kwam hij in dienst bij molenmaker Verbij te Hoogmade en hielp zo mee aan verschillende molenrestauraties. Toen de Groeneveldse Molen te Schipluiden gerestaureerd werd in de tachtiger jaren, stak Rob zijn licht op bij Leen Vellekoop van de Provincie Zuid-Holland. Of hij geen molenaar op deze molen kon worden. Dit heeft Vellekoop voor hem geregeld. Sindsdien is Rob poldermachinist en molenaar op de Groeneveldse Molen, met veel enthousiasme mag wel worden gezegd. Alsof dat nog niet genoeg is, werd Rob ook bestuurslid van de Afdeling Zuid-Holland van het Gilde van Vrijwillige Molenaars met als functie Opleidingscoördinator, tevens

instructeur. Veel vrijwillige molenaars hebben bij Rob hun opleiding genoten, waarbij Rob ook zijn huis beschikbaar stelde voor het geven van theorieles op een vaste avond, uiteraard met goedvinden van zijn vrouw Linda. Ook was Rob één van de initiators van de Westlandse Molendag. Tot op de dag van vandaag een zeer gewaardeerde regionale molendag. Kortom, woorden schieten bijna te kort om al Rob zijn activiteiten te beschrijven. Zijn lintje is dan ook dik verdiend

Gerard Barendse.

Andere onderscheiden.

Eppie Broekema 6-kant Niebert.

Pieter Kooistra secretaris Fryske Mole,

Harm Zuidstra, bestuurslid Fryske Molen en

molenaar Penninga s molen,

Hylke Kloosterman, molenmaker van de Fryske Molen

Puntkomma

Rubriek voor reacties of aanvullingen van lezers



Stichting Windlust Nootdorp

WLN

Molenpraat

Jaargang 14 nummer 1 april 2012

Al weer een tijd geleden ontmoette ik Tinus Verwijmeren. Toen eerste molenaar op de Windlust in Nootdorp. Een drijvende kracht van de Vrienden van de Windlust. Sinds die ontmoeting ontvangt de redactie het blad Molenpraat van de Vrienden. Ook daar heeft Tinus nog steeds bemoeienis mee.

Twee keer per jaar valt Molenpraat in de bus. De laatste keer vergezeld van het jaarverslag waar vele anderen een puntje aan kunnen zuigen en geschikt voor de vreugdestand.

Telkens kom je weer verrassende onderwerpen tegen die in het belang van de

molen en de geschiedenis ervan zijn. Zoals een tekening van een technisch tekenaar die uren en uren bezig is geweest om de molen op papier vast te leggen. En het stukje dat meldt dat de molen al 400 jaar dé plek in Nootdorp is. Of de geschiedenis van een echtpaar van 90 en jonger die

hun verhaal vertelt. En natuurlijk brengen ze oude ambachten dicht bij elkaar.

Wie meer wil weten raadplege Windlust@windlustnootdorp.nl

(hve)



In de eerste helft van 2012 heeft de examencommissie van "De Hollandsche Molen" weer het examen voor het "Getuigschrift Vrijwillig Molenaar" afgenomen.

Dit gebeurde op 14 molens met in totaal 44 kandidaten. Van deze kandidaten zijn er 40 geslaagd. Een slagingspercentage van 91%, een mooi resultaat.

Voor het windmolenaarsexamen zijn geslaagd:

donderdag 12 april 2012,
De Stormvogel, Loppersum
R. Hoving, Overschild
Mevr R. Gros, Den Andel
T. van der Veen, Delfzijl

vrijdag 13 april 2012,
Spengense molen, Kockengen
A. Verhoeff, Nieuwegein
Mevr W.C. Walter, Soest
G.J. Berkhof, Zwartebroek
J.G. Krone, Bunschoten

woensdag 18 april 2012,
De Hoop, Giesbeek
R. van Suilichem, Winterswijk
R. Holweg, Winterswijk
G. Hemink, Winterswijk

donderdag 19 april 2012,
Molen van Massier, Nieuwleusen
H. Grootoek, Lutten
A.A.M. Lubbers, Hoge Hexel
woensdag 25 april 2012,

Het Pink, Koog a/d Zaan
Mevr. L.P.A. van der Velde, Alkmaar
J.M. Ooijevaar, Bovenkarspel

donderdag 26 april 2012,
De Blauwe Reiger, Haaften
C.A. de Jong, Beesd
K. van Geffen, Zaltbommel
W.A. Roose, Gouda

vrijdag 27 april 2012,
Windlust, Nieuwerkerk a/d IJssel
D.L. van Popering, Gouda
Mevr I.M. Padmos, Gouda

woensdag 2 mei 2012,
De Haag, Beuningen
A.P.M. Bongers, Zeeland
M. van Norden, Bennekom
W.A.G. Tiemessen, Lobith
B. Agterkamp, Ede

donderdag 3 mei 2012,
't Vliegend Hert, Brielle
R. Pols, Vlaardingen
Mevr. M. Wilhelmi, Vlaardingen

dinsdag 8 mei 2012,
De Koornbloem, Goes
S. Meeuwsen, Heinkenszand
M. Lindenbergh, Kamperland
F.E. van der Geest, Nisse

woensdag 9 mei 2012,
Oude Molen, Oudemolen/Fijnaart
M.A. Polderman, Stavenisse
C.M. Droogers, Oud Vossemeer

maandag 14 mei 2012,
Mölle van Bats, Veessen
Mevr. T. van Lohuizen
J.A. Leeuw, Haren
V. Seubring, Warnsveld
C.H.M. van Beek, Ugchelen

Voor het Watermolenaarsexamen zijn geslaagd:

dinsdag 17 april 2012,
Oostendorpermolen, Haaksbergen
J.R.O.W. Keizer, Oldenzaal
J.F.H. Oude Luttikhuis, Denekamp
W. Niesing, Wezep
M.A.M. Pegge, Denekamp

maandag 7 mei 2012,
Opwettense Watermolen, Nuenen
Mevr B.P. Tilanus, Mheer
H.L.J. Bolk, Nijmegen

Wij wensen jullie proficiat en hopen dat jullie nog lang en met veel plezier op je molen mag draaien en liefst malen. Verder een welgemeend proficiat aan de instructeurs, gastgevend molenaars en alle anderen, die met hun belangeloze inzet en vrije tijd, hieraan bijgedragen hebben.

Het bestuur

Molendagen

Drentse Molendag: 25 augustus 2012

Friese Molendag: 8 september 2012

Zuidwest Friesland: 25 november 2012

Groningen

Bij koren- en pelmolen de Grote Geert in Kantens vindt op 6 en 7 juli 2012 het Openluchtspel "Het feest bij de Molen"plaats.

Noord-Brabant

Op 6 oktober 2012 vindt de Brabants - Vlaamse contactdag plaats. Gastheren zijn de Molenvrienden Land van Cuijk.

Op 1 september 2012 vindt er een symposium plaats over Getijdemolens in Bergen op Zoom. (zie ook Gildebrief nr. 1 2012)

Uitgaven van het gilde van vrijwillige molenaars

ten behoeve van de opleiding tot vrijwillig molenaar

HET ENTREEPAKKET

De basiscursus - op enkele hoofdstukken na gereed. Alle overige lesstof wordt in de loop van de tijd nieuw vervaardigd en uitgegeven en zal in de loop van de tijd worden toegezonden. De leden in opleiding dienen dit pakket bij aanmelding aan te schaffen (niet inbegrepen bij de contributie). De prijs bedraagt € 47,50.

UITGAVEN TER VERBREIDING VAN DE KENNIS OVER MOLENS

Informatie XVI - Waarom draaien molens linksom? Waarom helt de bovenas? De tonmolen. Prijs: € 7,50 (incl. porto).

Informatie XIX - Molenaarservaringen J.B. Kaal. Prijs: € 7,50 (inclusief porto).

Informatie XXII - Bovenassen. Prijs: € 7,50 (inclusief porto).

Mappen voor de basiscursus
Prijs: € 11,00 (incl. porto).

HACCP-Rapport Hygiëncode

Te bestellen via Gilde verzendingen.

Inclusief porto € 30,00.

Exclusief porto € 25,50.

GRATIS UITGAVEN

- Informatiefolders
- Statuten en Huishoudelijk Reglement
- Bladen voor het maalboekje voor leden in opleiding en geslaagde leden
- Examenisen
- Voorbeeld voor een Modelcontract vrijwillig molenaar
- Folder betreffende Gildeverzekeringen

BESTELLEN BIJ HET GILDE

H.P.A. (Hub) van Erve

Hoevense Kanaaldijk 9

5018 EA Tilburg, tel. 013-5362100, of

verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

Wetenswaardige literatuur

Onderstaande literatuur is te bestellen op de erbij vermelde adressen. Vergeet niet daarbij uw naam- en adresgegevens te vermelden.

Molens. De nieuwe Stokhuysen.

Waanders 2007, 240 blz, Prijs € 22,50. Herziene editie. Weidemolen, torenmolen, monniksmolen, wipstellingmolen: geen molentype of F. Stokhuysen (1890-1976) traceerde de geschiedenis, techniek, functie, locatie etc. Een standaardwerk.

Opleiding Watermolenaar (Poldermolens)

Door: Ing. J. den Besten.

Te bestellen door overmaking van € 23,00 (incl. porto) op girorekening 139754 t.n.v. J. den Besten te Loenen aan de Vecht.

Over molens der fam. Honig

Door: P. Boorsma. Prijs € 10,00 (incl. porto).

Te bestellen bij het Gilde (zie boven).

Lesbrieven Basisonderwijs

Lesbrief Poldermolen compl. Prijs € 7,50.

Lesbrief Korenmolen compl. Prijs € 7,50.

Lesbrief Watermolen compl. Prijs € 7,50.

Deze lesbrieven zijn bedoeld voor leerlingen van de hoogste klassen van het basisonderwijs of de laagste klassen van het voortgezet onderwijs. De lesbrieven omvatten de lesbrief

zelf voor de leerlingen, een docentenhandleiding en een werkblad.

Pellen van gerst tot gort

Lesbrief voor molenaars.

Uitgave van Stichting Groninger Molens, Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen.

Prijs € 6,00 (excl.porto).

Werking van de pelmolen

Door: P.H. Havik.

Facsimile handschrift € 15,00 (incl. porto).

CD-rom met transcriptie handschrift en lijst met Zaanse en Groningse termen,

€ 5,50 (incl. porto). Boekje + CD-rom

€ 20,00 (incl. porto). Te bestellen bij het Gilde (zie boven).

Zingende Stenen

Door: D.J. Abelskamp. Prijs: € 21,00 (incl.

porto). Dit boek is te bestellen via de Website van het Gilde (www.vrijwilligemolenaars.nl) of bij Hub van Erve (zie hierboven).

Wiekssystemen voor polder- en industrie-

molens Door: G. Pouw. Te bestellen door overmaking van € 11,50 (incl. porto) op rek.nr. 55.44.45.050 t.n.v. G. Pouw, Naarden o.v.v. uw eigen naam en adresgegevens!

MEESTERMOLENAAR

Brand en overleven

De pelmolen Windlust in Burum brandde kort geleden af. Het haalde alle kranten en journaals. In de Gildebrief stond kort daarvoor een bericht van TIMS Nederland Vlaanderen. Ze zouden 2 juli Pelmolens in Noord-Friesland bezoeken. Als laatste stond op het lijstje de molen in Burum in Friesland. Een unieke pelmolen, waarvan alle historische geheimen nog niet ontsluit waren. Met molenaars met hart en ziel voor het pellen en de geschiedenis van de molen. Zij ervoeren de brand alsof ze een kind verloren hadden, hoorde ik. En ook buiten Burum en Fryslân werd het als groot verlies ervaren.

Daarvan getuigd ook de spontaan ingestuurde collage met sonnet van een molenaar in opleiding op de achterkant.

Molenbranden komen in de geschiedenis van molens veel voor. Een molen waarop een tante geboren is brandde begin vorige eeuw af nadat hij door de vang was gegaan. Is weer opgebouwd later nog een keer opgeblazen aan het eind van de oorlog. Maar maalt sinds 1950 weer met een Friese achtkant op de belt.

Molen de Noord op het Oostplein in Rotterdam is een verhaal apart. In mei 1940 tijdens het bombardement dreigde hij door het vuur te worden opgevreten. De molenaars hebben hem toen gered door hem te laten draaien en zo het vuur af te weren: vonken malen. De molen overleefde.

Later, tijdens de periode van wederopbouw, legde hij begin jaren vijftig alsnog het loodje en brandde af. Buurtbewoners hebben nog geprobeerd met het inzamelen van geld de molen te redden om hem weer op te bouwen. Niet gelukt. Verkeersdoorbraken waren belangrijker in die tijd.

En zo zijn er veel molens. En telkens weer blijkt dat de eerste inspanning van molenaars de eerste stap is voor behoud van molens als cultureel erfgoed. Ook nu weer wordt door molenaars geld ingezameld voor herbouw van de Windlust in Burum.

Molens overleven altijd. Ervaring, hergebruik en technische kennis kunnen beleidsmedewerkers echte molenaars niet afnemen.

Huib van Est

De Collage met sonnet op de achterkant zijn van de hand van Jessica Sneek.

Windlust brandt

Voor Windlust, Burum, † 8-4-'12

Het is nacht en ontij, de molen staat in brand,
roept bulderend om hulp, het dorp komt aangesneld,
maar moet van de brandweer op afstand aan de kant:
niets kan men nog doen, Windlusts dagen zijn geteld.

Het wiekenkruis lijkt in de hoge zuil van vuur
eerst nog hoopvol om zijn molenaars te wenken,
zakt dan vertwijfeld in, kon men hem dieper krenken?
In de steek gelaten strijdt hij zijn laatste uur.

Fel staat hij te branden, een toonbeeld van protest,
dan stort de stelling in vonkenregens neer
en zijgt hij door de knieën: Windlust is niet meer.
't Liggend zwartgeblakerd achtkant is al wat rest.

Maar de fik kan nog lang as en wiel niet beletten
de vlammen uit te dagen hem in zijn werk te zetten.

Jessica Sneek



Molenbrand

